

Sametová výstava

Výstava o hledání svobody před třiceti lety i dnes

Vystavující: Jiří Bartůněk, Pavel Beneš, Jiří Černický, Jiří David, Ibra Ibrahimovič, Lukáš Jasanský a Martin Polák, Alžběta Kočvarová a Pavel Matoušek, Zdena Kolečková, Pavel Kopřiva, Martin Krupa, Petr Mička, Miloš Michálek, Barbora Müllerová, Jaroslav Prášil, Smějící se bestie, Zdeněk Svejkovský

Kurátor: Michal Koleček

Odborná spolupráce: Petr Karlíček

Architekt výstavy: Jiří Bartoš

Vzpomínáte si, kde jste byli a co jste dělali před třiceti lety 17. listopadu? Až s několikadenním zpožděním se občané bývalého Československa dostávali k informacím o událostech, které se odehrály při studentské demonstraci na pražské Národní třídě. S nejistotou ohledně možných následků i vnitřním, v počátcích neurčitým pocitem opatrné naděje, že pozitivní vývoj ke společenským změnám byl po sousedních státech – Maďarsku, Polsku a NDR – konečně odstartován i u nás, tehdy každý přemýšlel, jaké zaujme osobní stanovisko a na kterou stranu otevřeného střetu se přidá. Studentky a studenti ústecké Pedagogické fakulty, kteří se páteční pražské demonstrace rovněž účastnili a byli informováni o aktivizaci pražských vysokých škol, připravili přes víkend pro své spolužáky výzvu k zahájení okupační stávky. Jejím centrem se již od pondělního odpoledne staly na několik hektických týdnů studentské koleje v Klíšské, tehdejší Leninově ulici. Zástupy lidí přicházely k této budově spontánně vyjádřit solidaritu, přispět na chod stávkového výboru, na koordinaci s Občanským fórem, které se koncentrovalo kolem Činoherního studia, ale především na osvětové „spanilé jízdy“ za dělníky severočeských továren, nebo proto, aby na vlastní oči zhlédly z prosklené výlohy promítaný videozáznam brutálního zákroku bezpečnostních složek na Národní třídě.

Projekt připravený pro Galerii Emila Filly a nazvaný Sametová výstava pořádá Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně jako připomínku událostí spojených listopadovými dny v roce 1989, které otevřely cestu k demokratizaci tehdejší československé společnosti. V rámci tohoto projektu jsou ve vzájemné komunikaci divákům prezentována umělecká díla, která vznikala právě v tomto období a aktuální umělecké realizace mladých autorů, které reagují na otázky spojené s problematikou svobody a zodpovědnosti a lze je chápat jako zamyšlení nad hodnotami integrálně spojenými s cíli studentského hnutí před třiceti lety. Umělecká díla jsou přitom na půdorysu výstavy rámována historickým kalendářem roku 1989 a rovněž různorodými dobovými dokumenty odrážejícími některé

jeho klíčové události, jejichž výběr provedl ředitel Archivu města Ústí nad Labem Petr Karlíček.

Mezi artefakty přibližujícími kulturní i společenskou atmosféru přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století je možné se setkat s autory místními, kteří se již tehdy pohybovali na umělecké scéně v Ústí nad Labem a rovněž tvůrčími osobnostmi reprezentujícími nastupující generaci českého umění, která se později významným způsobem prosadila v domácím i mezinárodním kontextu. Tematické ale také formální rozvrstvení dobových uměleckých výpovědí pokrývá základní proudy spojené s obdobím devadesátých let, přičemž vyrůstá z odhodlané spřízněnosti volbou. Ve vzájemných souvislostech potom tyto dnes již „historické“ artefakty zpřítomňují charakter tehdejšího nezávislého a progresivního uměleckého názoru a zároveň především ve fotografických realizacích také zprostředkovaně odkazují k samotnému vizuálnímu charakteru tehdejší společnosti.

Jiří David (narozen 1956 v Rumburku), jedna z nejvýraznějších postav aktuální české výtvarné scény, patřil již v osmdesátých letech k progresivním studentům pražské Akademie výtvarných umění a ještě před rokem 1989 se stal zakladatelem a aktivním členem umělecké skupiny Tvrdohlaví. I v jeho tvorbě se přitom setkáváme s přímou reflexí transformačních společenských procesů, což je patrné i na v kontextu výstavy prezentovaném obraze *Růže* (1988), který je součástí širšího cyklu nazvaného *Domov*. Jakýmsi svéráznými dokumenty disponujícími ovšem zcela svébytnou uměleckou hodnotou potom jsou černobílé fotografie **Lukáše Jasanského a Martina Poláka** (narození 1965 respektive 1966 v Praze) soustředěné v cyklu *Chlapi* z let 1989–1990, které ve zdánlivě ledabylých kompozicích zaznamenávají dobově symptomatické mužské postavy na vyprázdněných pražských ulicích. Společenskou náladu těsně před zažehnutím demokratizačních procesu mimoděk zachycují také letmé fotografie **Pavla Beneše** (narozen 1960 v Praze), které jsou záznamem jeho performance nazvané *Umělec v hladovění* provedené v roce 1988 v rámci tzv. divadelní poutě na pražském Střeleckém ostrově.

Tehdejší situaci na ústecké scéně na výstavě reprezentují **Jaroslav Prášil** (narozen 1946 v Ústí nad Labem), **Miloš Michálek** (narozen 1949 v Ústí nad Labem) a **Jiří Bartůněk** (narozen 1946 v Teplicích), kteří vytvořili v závěru osmdesátých let progresivní umělecké a pedagogické jádro Katedry výtvarné výchovy místní Pedagogické fakulty. Jejich školením prošli i další vystavující – **Jiří Černický** (narozen 1966 v Ústí nad Labem), **Pavel Kopřiva** (narozen 1968 v Duchcově) a **Zdena Kolečková** (narozena 1969 v Ústí nad Labem), a to předtím, než odešli k dalšímu studiu na pražské umělecké vysoké školy. Zjitřená environmentální citlivost této generace tvůrců pramenila ze sdíleného prožitku lokální severočeské ekologické katastrofy kulminující na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století, s jejímiž dozvuky se obyvatelstvo regionu potýkalo především s postupující povrchovou těžbou hnědého uhlí. V důsledku extenzivní důlní činnosti ostatně docházelo i po Sametové revoluci k plošné demolicí severočeských obcí. Osud nejnámější z nich, Libkovic, zachytil v dokumentárním cyklu další z přizvaných fotografů **Ibra Ibrahimi** (narozen 1967 v Mostě). Elektrizující atmosféru listopadových dní roku 1989, která ovládla stávkující studentky a studenty a

postupně se přenesla i do celého města Ústí nad Labem, potom vyjevují dokumentární fotografie **Petra Mičky** (narozen 1967 v Děčíně).

Rozhodnutí a inspirace vyvěrající z intenzivního prožitku dní, které rozdělily životy tvůrců starší a střední generace na epochy „před“ a „po“, jsou ve výstavním plánu obohaceny výpověďmi představitelů mladší umělecké generace. Jejich pro výstavu vznikající a tedy zcela současné umělecké projekty se snaží nalézt vyjádření reagující na základní otázky spojené s problematikou svobody a zodpovědnosti, které nejenom vyrůstají z atmosféry roku 1989, ale především jsou každodenním společenským a politickým děním znovu aktualizovány. Tvůrčí skupina „**Smějící se bestie**“, **Zdeněk Svejkský** (narozen 1989 v České Lípě), **Martin Krupa** (narozen 1988 v Praze), **Barbora Müllerová** (narozena 1991 v Praze) a **Alžběta Kočvarová** (narozena 1989 v Českých Budějovicích) s **Pavlem Matouškem** (narozen 1989 v Řevnicích) již patří k výrazným osobnostem nejenom ústecké umělecké komunity, a zároveň také ke studentům či absolventům Fakulty umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. Představují hmatatelnou naději, že příběh započatý v pátek 17. listopadu před třiceti lety bude mít do budoucna své pokračovatele.

Michal Koleček – kurátor výstavy

Tato výstava je součástí projektu Sametové oslavy – 30. výročí Sametové revoluce v Ústí nad Labem, který je podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Hlavním pořadatelem tohoto projektu je Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.